

De achterkant van geluk

Ledevaertkerk Chaam, zondag 25 november 2018

Gedachtenisdienst

Ds. Sara Dondorp

Eerste lezing: Jesaja 61: 1 t/m 3

Tweede lezing: Matteüs 5:1-10

Inleiding

Vandaag noemen we de namen van diegenen die in het afgelopen jaar gestorven zijn. We stellen ze in het licht, om ons eraan te herinneren dat zij niet vergeten zijn. De teksten die daarbij horen, zijn teksten van troost. Over geluk en vrede, over Licht en over toekomst. De profeet Jesaja kende de ellende van onderdrukking, hij kende pijn en verdriet en kon daarover schrijven. Maar vanuit die pijn schreef hij vooral over hoop en licht. In die traditie spreekt Jezus zijn volgelingen toe. Mensen die naar hem toe gekomen zijn op zoek naar troost.

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus, Lieve mensen,
Jezus wenst zijn toehoorders geluk. Zo begint de evangelielezing van vanmorgen. En ook de profeet Jesaja spreekt over zoiets als geluk. Maar wat is geluk precies? Kunnen we daar concreet over spreken? Onlangs hoorde ik op het journaal dat er gemeenten zijn waar een speciale ambtenaar is aangesteld voor geluk. Het lijkt alsof ze daar de profetie goed hebben begrepen. De journalist vond het maar zweverig allemaal, maar de ambtenaar in kwestie wist het met verve te verdedigen. Geluk, daar worden mensen beter van. In het bedrijfsleven weten ze dat al, zei hij. Daar worden zelfs gelukscursussen gegeven, als ik het goed begrepen heb. Want gelukkige mensen functioneren beter. Nu is geluk uiteraard heel subjectief en persoonlijk. Als geluk een gevoel is, voelt het voor iedereen anders. Toen die ambtenaar ging vertellen over zijn projecten, bleken die toch wel een beetje op welzijnswerk te lijken. Welzijnswerk voor kwetsbare mensen. Een project gericht op mensen in een gezinsvervangend tehuis. Of zo iets dergelijks, wat het precies was weet ik niet meer. Het project was gericht op mensen die het niet makkelijk hebben.

Wie wil proberen om geluk te vermeerderen, gaat op zoek naar mensen die misschien niet zo gelukkig zijn, of van wie je verwacht dat ze niet vanzelf gelukkig zijn. Dat zou op zichzelf best wel een Bijbelse gedachte kunnen zijn. De God van Israël richt steeds de blik juist daar, waar mensen geneigd zijn niet te willen kijken. Naar mensen die het moeilijk hebben, mensen die niet meekomen, of naar mensen die verdrietig zijn. Als het over geluk gaat, kijken Bijbelschrijvers naar de achterkant. Niet naar het gelukkige plaatje dat de voorkant zou kunnen zijn, mensen die het goed hebben, die gelukkig zijn... Nee, hier zien we de rafelranden, de losse eindjes. Mensen voor wie geluk niet weggelegd lijkt te zijn. Arme mensen, mensen met een droevig hart, gevangenen. Mensen die verdrietig zijn of rouw dragen. De profeet Jesaja kent de ellende die er onder mensen leeft. Juist mensen die het moeilijk hebben wil hij moed inspreken. Houd moed! Geef niet op! Je mag er zijn, je telt mee. Jesaja zingt van een God die eenvoudige mensen ziet, die juist hen hoop geeft, die juist voor hen een licht wil zijn. 'Geluk aan de achterkant' is denk ik ook een ander soort geluk. Niet het het geluk van de winnaar die alles heeft, van de zonovergoten glimlach en alles is goed en mooi. Meer een soort van klein geluk. Dankbaarheid voor

kleine dingen. Kleine lichtpuntjes voor de verslagenen van hart. Een glimlach door de tranen heen.

Ongetwijfeld heeft Jezus deze profetie gekend. In het evangeliefragment dat we lezen, gaat hij een berg op. Zoals ooit de grote profeet Mozes de berg op ging om terug te komen met levenslessen van God zelf. Jezus spreekt de menigte mensen toe die hem gevolgd is. De vele mensen die bij hem gebleven zijn aan de voet van de berg. Daar vertaalt hij Gods levenslessen voor mensen van zijn tijd. Die levenslessen kennen wij als de Bergrede: verhalen en gelijkenissen om mensen hoop te geven. Die serie levenslessen begint met een aantal gelukwensen. Zoals de profeet Jesaja eenvoudigen en kwetsbaren hoop gaf, zo spreekt Jezus hier ook kwetsbaren en eenvoudigen toe. Hij spreekt ze toe met een klinkende gelukwens: Gelukgewenst u allemaal, hier gekomen! Gelukkig zijn zij, gelukkig zijn jullie! Zo begroet Jezus de menigte mensen die hem gevolgd is. Mensen die gekomen zijn om hem te horen spreken, mensen die genezing zoeken of troost. En natuurlijk zijn leerlingen, zijn naaste volgelingen. En ook, over de generaties heen, ons moderne volgelingen. Iedereen wacht verwachtingsvol op wat Jezus zeggen gaat. Hij begroet ze allemaal liefdevol. Daarbij begint hij bij de mensen die achteraan zitten: Want bij God begint het altijd bij hen die normaal niet meetellen. Gelukkig zijn zij, die daar helemaal onderaan de helling zitten. Al die mensen achteraan die zoeken naar troost.

Gelukkig de armen van Geest, zegt Jezus. Wie hij daar precies mee bedoelt weten we niet. Misschien zijn het de armen en de verslagen harten uit Jesaja. Duidelijk is wel dat het mensen zijn die het niet getroffen hebben. Het zijn niet de geluksvogels die hun leven op de rit hebben. Het zijn niet de mensen die er vanzelfsprekend bij horen. De mensen aan de achterkant van het geluk. Hoe moeilijk ze het op dit moment ook mogen hebben, Jezus wenst hen het hemelse rijk toe: het goddelijk vrederijk. Waar Gods heerschappij van recht en vrede de boventoon voert. En de treurende, zij die lijden, wenst hij troost toe. Zo gaat Jezus nog even door, met gelukwensen, juist aan de mensen die achteraan staan. Het lijkt misschien een saaie opsomming, maar je zou er ook een lied in kunnen horen. Zoals de Psalmist zingt in Psalm 34 bijvoorbeeld: Gebrokenen van hart staat de Eeuwige terzijde, hij redt verbrijzelden van geest. Of Psalm 37 waar gezongen wordt: Wie nederig zijn, zullen het land bezitten en gelukkig leven in overvloed en vrede. Jezus zingt de psalmist en de profeet hier na.

Het zijn natuurlijk allemaal hele mooie woorden. Maar al die treurende en zoekende zijn niet gelukkig. Het zijn juist de mensen die weinig reden hebben tot geluk, mensen die het moeilijk hebben, die verdrietig zijn, mensen die verlangen naar verlossing van hun pijn. Is het dan niet te makkelijk om ze geluk toe te wensen? Als het bij alleen maar gelukwensen blijft is dat te simpel. Maar Jezus spreekt vanuit oprechte betrokkenheid. Het liefst zou hij iedereen willen helpen, troosten of genezen. In elk geval probeert hij zoveel mogelijk mensen te bemoedigen. Mensen moed in te spreken, te steunen. Te helpen om zelf in het licht te komen staan. Licht uit de hemel, licht dat mensen troost.

Zeker is er veel verdriet dat niet werkelijk verholpen kan worden, maar wat vrijwel altijd helpt is erkenning, is gezien worden. God ziet de ellende en het verdriet van mensen. En Jezus ziet het ook en hij benoemt het, geeft erkenning. Daarmee spoort hij ons mensen aan om elkaar te zien, om elkaars verdriet en gemis te erkennen, ook als we het misschien niet kunnen begrijpen. Zoiets is het als we straks de namen noemen: erkennen dat onze dierbaren betekenis voor ons hebben. Jezus ziet juist zij die normaal niet gezien of

genoemd worden. Wie nederig van hart zijn, treurenden, zachtmoedigen, hongerigen, barmhartigen, zuiveren van hart, vreedstichters, vervolgd. Kortom: al die mensen die verlangen naar verlichting. Die hun persoonlijke last meenemen onderweg naar ... misschien wel naar Gods heerschappij, Gods koningschap.

Gods heerschappij van vrede en recht, het klinkt abstract. En voor wie verslagen van hart is, voelt het ver weg. Daar zal een ambtenaar voor geluk weinig aan kunnen doen. Wat Bijbelschrijvers doen is elkaar hoop en moed inspreken. En beelden zoeken voor dat abstracte koningschap van God. Dat vaderland, land aan de overkant van ons denken, land waar ieder mens gezien en erkend kan worden, waar wij misschien, als we durven, onze dierbaren weten, opgenomen in het gouden licht, in glorie van de eeuwigheid. Zo kunnen we elkaar de toekomst in zingen. Gods toekomst in, gezegend met Goddelijke gelukwensen,
Amen